

Opava 12.6.2012
čj. SRS 024504/2012

Oblastní odbor SRS
Jaselská 552/16
746 82 Opava

Zpráva č. 11 oblastního odboru OPAVA o výskytu škodlivých organismů a poruch za období od 4.6.–10.6.2012

1. Počasí

Týden začal zataženou oblohou a slabým deštěm. Po celé sledované období se doplňovala vláhová bilance, na většině míst napršelo 30 až 60 mm vody. Většina srážek spadla v úterý a v neděli, ale místy byly srážky zaznamenány každý den. Nejchladnější bylo středeční ráno, kdy teploty lokálně klesly i pod 5 °C. Postupně se oteplovalo a v pátek se odpolední maximální teploty pohybovaly kolem letních 25 °C. Závěr týdne znamenal ochlazení a návrat přeháňkového a deštivého počasí.

2. Výskyt škodlivých organismů a poruch

Výskyty škodlivých organismů jsou dosud až na výjimky slabé, častěji se vyskytují různé fyziologické poruchy způsobené na nejrůznějších druzích rostlin zejména působením chladu, mrazu a sucha. Polní práce se na tento deštivý týden zastavily.

OBILNINY

Porosty obilnin jsou zapojené, většinou vyrovnané a v dobrém zdravotním stavu, výskyty chorob a škůdců jsou většinou slabé. Mrazem poškozené porosty jsou v různém stupni prořídle a místy slabě odnožené. Lokálně jsou porosty v důsledku sucha vývojově nevyrovnané, projevuje se i částečná hluchost klasů. Místy se začínají objevovat střední i silné výskyty larev kohoutků a mšic.

PŠENICE OZIMÁ (RF 51–71 BBCH, počátek metání až první zrna dosáhla poloviny své konečné velikosti)

Na více lokalitách v okrese Prostějov (Kralice na Hané, Mostkovice, Vícov) se objevují projevy hluchosti klasů většinou jako důsledek dlouhého období **sucha**.

Silné příznaky napadení **virovou zakrslostí pšenice (WDV)** jsou hlášeny z více lokalit v okrese Prostějov (Brodek u Prostějova, Doloplazy, Lešany, Němčice nad Hanou, Ohrožín, Soběsuky, Zdětín, Želeč) a také z okresu Jeseník (Javorník-Město). Původce **virové zakrslosti pšenice (WDV)** v obou okresech byl laboratorně potvrzen. V uvedených porostech byl zaznamenán i výskyt jediného známého přenašeče WDV **kříška polního (Psammotettix alienus)**.

Za škodlivý výskyt v jarním období se považuje 3 a více imag kříška polního ve 100 smycích. Pozor na záměnu s podobnými druhy!

Lokální střední výskyty **světle hnědé skvrnitosti pšenice (Pyrenophora tritici-repentis)** zaznamenali v okresech Jeseník (Javorník-Ves) a Přerov (Želatovice).

Střední výskyt hnědé rzivosti pšenice (*Puccinia persistens*) je hlášený z okresu Jeseník (Javorník-Město).

Rozvoj tečkované listové skvrnitosti pšenice (*Mycosphaerella graminicola*) až na úroveň středních výskytů zaznamenali na více lokalitách v okrese Prostějov.

První příznaky napadení tečkovanou plevovou a listovou skvrnitostí pšenice (*Phaeosphaeria nodorum*) byly zjištěny v okrese Jeseník (Javorník-Ves).

Ošetření proti houbovým chorobám má zpravidla postihnout celý komplex listových chorob s cílem ochránit zejména praporcový list. Provádí se v období od tvorby posledního listu (fáze 37 BBCH) do začátku metání (fáze 51 BBCH), v každém případě je nutné dodržet pokyny na etiketě použitého přípravku.

První slabý výskyt kyjatky osení (*Sitobion avenae*) zaznamenali v okrese Šumperk (Rovensko) 6.6. Lokální střední až silné výskyty mšic (*Aphididae*) jsou hlášeny z okresů Karviná (Dolní Lutyně) a Přerov (Želatovice).

Pozorování mšic se provádí na začátku metání (49 BBCH), na začátku kvetení (61 BBCH) a začátku zrání (71 BBCH). Kontroluje se 50 odnoží, vždy všechny listy a klas (5 míst krát 10 odnoží). Pozorování se provádí více než 20 m od okraje porostu. Vypočte se průměrný počet každého druhu na jednu odnož.

Ošetří se porosty, kde je v průměru 3 a více mšic na jednu odnož.

Lokální silné výskyty larev kohoutků (*Oulema spp.*) byly pozorovány v okrese Karviná (Petrovice u Karviné), v okrese Nový Jičín (Bartošovice) je výskyt hodnocen jako střední.

Pozorování imag se provádí po uplynutí 4 dnů (nemusí být za sebou) s maximální teplotou vyšší než 17 °C, které následují po splnění sumy efektivních teplot $SET_{6,0} = 110,0$ °C denních stupňů DS (orientačně to bývá v období od konce dubna do poloviny května). Kontroluje se 100 smyků v porostech pšenice a ječmene na deseti různých místech rozložených na ploše pozemků (10 míst krát 10 smyků). Pozorování vajíček a larev se provádí po dosažení $SET_{6,0} = 400,0$ °C DS (orientačně u ozimé pšenice ve fázi 32–37 BBCH). Pokud je vyhlýchých larev méně než 50 %, pozorování se opakuje po týdnu do doby, než se zjistí 50 % vyhlýchých larev. Kontroluje se 10 odnoží za sebou v řádku na 10 různých místech porostu (celkem 100 odnoží) ve vzdálenosti více než 20 m od okraje porostu.

Předpoklad škodlivého výskytu larev je při zjištění více než 70 brouků na 100 smyků. Ošetřuje se v době, kdy poměr vajíček a vyhlýchých larev je 1 : 2 nebo vyšší.

Lokálně silné zaplevelení sveřepem rolním (*Bromus arvensis*) a ojedinělé střední zaplevelení ovsem hluchým (*Avena fatua*) bylo pozorováno v okrese Jeseník (Javorník-Ves). Silný výskyt chundelky metlice (*Apera spica-venti*) zaznamenali lokálně v okrese Opava (Kobeřice).

JEČMEN OZIMÝ (RF 61–77 BBCH, počátek květu až pozdní mléčná zralost)

Lokálně silné zaplevelení penízkiem rolním (*Thlaspi arvense*), svízeli přitulou (*Galium aparine*) a pcháčem rolním (*Cirsium arvense*) zaznamenali koncem vegetace v okrese Nový Jičín (Kunín).

JEČMEN JARNÍ (RF 37–65 BBCH, objevení se posledního listu až střed květu)

Obdobně jako u pšenice jsou v okrese Prostějov (Kralice na Hané, Mostkovice, Pavlovice u Kojetína) zjišťovány projevy hluchosti klasů většinou jako důsledek dlouhého období sucha. Lokálně došlo také k zaschnutí spodních listových pater a některé porosty po srážkách vytvářejí nové odnože.

Lokální silné výskyty mšic (*Aphididae*) jsou hlášeny z okresů Jeseník (Javorník-Ves) a Nový Jičín (Petřvald).

Monitoring mšic a indikace ošetření viz pšenice ozimá.

Silný výskyt larev kohoutků (*Oulema spp.*) byl pozorován v okrese Opava (Opava-předměstí), střední v okresech Jeseník (Javorník-Ves), Nový Jičín (Petřvald), Prostějov (Držovice, Lutotín) a Přerov (Osek nad Bečvou).

Monitoring kohoutků a indikace ošetření viz pšenice ozimá.

KUKUŘICE (RF 18–31 BBCH, osmý list vyvinutý až prvé kolénko patrné)

V okresech Olomouc (Senice na Hané, Štěpánov) a Opava (Oldřišov) dochází k fialovění listů kukuřice pravděpodobně v důsledku nedostatku příjmu fosforu za sucha.

Ojedinelý střední výskyt **mšice střemchové (*Rhopalosiphum padi*)** byl zaznamenán v okrese Jeseník (Bílý Potok).

LUSKOVINY

HRÁCH SETÝ (RF 51–69 BBCH, první květní pupeny viditelné mimo listy až konec květu)

V okrese Prostějov byly porosty hrachu ošetřeny insekticidy proti **kyjatce hrachové (*Acyrtosiphon pisum*)** a v porostech se vyskytují pouze ojedinělé kyjatky. Silný výskyt je hlášený z okresu Jeseník (Bílý Potok), střední z okresu Olomouc (Slatinice).

Pozorování kyjatek se provádí jednou týdně od fáze druhého jednoduchého pravého listu (fáze 12 BBCH) do nalezení prvních kyjatek na rostlinách. Množství jedinců kyjatek (imag i nymf) se sleduje jednou za 14 dnů od nalezení prvních kyjatek na rostlinách do žluté zralosti, fáze 83–85 BBCH. Při úhlopříčném průchodu porostem se na deseti místech prohlédne vždy 5 za sebou rostoucích rostlin. Mšice se na místě oklepou na světlou podložku (např. papír) a spočítají.

Ošetří se porosty, kde je v průměru 3 a více jedinců kyjatek na jednu rostlinu hrachu.

OLEJNINY

ŘEPKA OZIMÁ (RF 67–79 BBCH, dokvétání až téměř veškeré šešule dosáhly druhově, resp. odrůdově specifické velikosti)

Lokálně silné napadení **šedou plísnovitostí brukvovitých (*Botryotinia fuckeliana*)**, které způsobuje až uhnívání báze stonků, zaznamenali v okrese Jeseník (Bílý Potok).

První výskyt **alternariové skvrnitosti brukvovitých (*Alternaria brassicae*)** na listech zaznamenali v okrese Přerov (Prosenice).

První výskyt **mšice zelné (*Brevicoryne brassicae*)** na šešulích byl pozorován také v okrese Olomouc (Papůvka) 5.6. Ve stejném termínu zaznamenali v okresech Frýdek-Místek (Hodoňovice) a Prostějov (Němčice nad Hanou) první kolonie.

V období od konce dokvétání až ihned po odkvětu (fáze 67–69 BBCH) se sleduje počet plodenství napadených 100 a více mšicemi (počet mšic se odhaduje).

Za škodlivé se považuje 10 a více % takto napadených plodenství.

Silné poškození larvami **bejlomorky kapustové (*Dasyneura brassicae*)** bylo zaznamenáno ojediněle v okrese Prostějov (Mostkovice) a v porostu jarní řepky v okrese Opava (Kylešovice).

Výskyt imag se sleduje na rostlinách dvakrát týdně v období od žlutého poupěte do plného květu, fáze 59–65 BBCH, a jednou týdně v období od plného květu do konce květu, fáze 65–69 BBCH. Kontroluje se vždy namátkově vybraných 25 rostlin na protilehlých okrajích pozemku (celkem 50 rostlin).

Ošetření se provede u porostů, kde je pozorováno v průměru 0,25 a více imag bejlomorky kapustové na 1 rostlinu. Ošetření v době, kdy jsou již vylíhlé larvy, je neúčinné.

Koncem vegetace v okresech Nový Jičín (Kunín) a Prostějov místy porosty ozimé řepky silně přerůstá zejména **heřmánkovec nevonný (*Tripleurospermum inodorum*)** nebo **úhorník mnohohlý (*Descurainia sophia*)**.

MÁK SETÝ (RF 35–47 BBCH, fáze růžice až stonků s poupětem převyšuje všechny listy)

Některé porosty na Prostějovsku jsou řídké a mezerovité, lokálně i poškozeny herbicidy.

Silné výskyty **mšice makové (*Aphis fabae*)** v porostech máku hlásí z okresů Karviná (Kopytov) a Opava (Velké Heraltice), střední z okresu Olomouc (Velký Týnec).

Pozorování mšice makové v porostech máku se provádí po ukončení přeletu mšic z brslenů do začátku sekundárního přeletu (orientačně do poloviny května), před květem (fáze 47–49 BBCH) a po začátku sekundárního přeletu (2–3 týdny po zjištění nymf se základem křídel na řepě či bobu). Pozorování se provádí na celé ploše porostu. Za napadenou se považuje rostlina alespoň s jednou živou mšicí. Kontroluje se 100 rostlin (5 míst krát 20 rostlin).

Ošetření se provede u porostů, kde do začátku sekundárního přeletu je pozorováno v průměru 5 a více % napadených rostlin, po začátku sekundárního přeletu 20 a více % napadených rostlin.

OKOPANINY

BRAMBOR (RF 25–61 BBCH, objevení se dalších stonků až počátek květu)

První výskyty imag **mandelinky bramborové (Leptinotarsa decemlineata)** zachytili rovněž v okresech Olomouc (6.6., Holice) a Přerov (5.6., Tučín). V okrese Nový Jičín (Příbor) byla 6.6. zjištěna první vajíčka, v okrese Jeseník (Javorník-Ves) zaznamenali 30.5. už i výskyt larev druhého instaru.

V období hromadného kladení vajíček se sleduje množství brouků v porostu a za 2–4 týdny (tedy celkem třikrát) množství ohnisek larev. Porost je nutno projít nejméně čtyřikrát na různých místech tak, aby bylo podchyceno průměrné napadení.

Ošetření se provede v době maxima líhnutí larev. Při normálním průběhu počasí to bývá obvykle v době, kdy první vylíhlé larvy dosáhnou třetího instaru. Ošetří se porosty, kde bylo zjištěno 100 a více brouků na 1 ha nebo 140 a více ohnisek larev, přičemž za jedno ohnisko se považuje skupina 35 a více larev.

CUKROVKA (RF 19–39 BBCH, devět a více listů viditelných až plodina úplně zapojena v porostu, listy pokrývají 90 % povrchu půdy)

Střední výskyty **mšice makové (Aphis fabae)** jsou hlášeny z okresů Karviná (Starý Bohumín) a Olomouc (Senice na Hané).

Ošetření se signalizuje u semenaček při zjištění prvních larev mšice makové se základy křídel, u technické cukrovky při ukončení hlavního přeletu, tj. když 95 % okřídlených mšic opustilo brsleny.

CHMEL (RF 28–39 BBA, osmý pár vedlejších výhonů viditelný až rostliny dosáhly 50 % výšky drátu)

Ve chmelnicích se provádí kultivace a začíná ochrana proti plísni chmele.

Střední výskyt klasovitých výhonů způsobených napadením **plísni chmele (Pseudoperonospora humuli)** zaznamenali v okrese Olomouc (Doloplazy).

Střední výskyt **mšice chmelové (Phorodon humuli)** byl pozorován v okrese Olomouc (Doloplazy).

Výskyt mšice chmelové se sleduje jednou týdně od zavedení chmele.

Ošetření chmele se provede při průměrném výskytu 50 a více mšic na 1 list nebo při napadení 10 a více % hlávek v období začátku tvorby kolonií larev na listech chmelových rostlin.

OVOCNÉ DŘEVINY

V intenzivních sadech převládají slabé výskyty škodlivých organismů, silnější výskyty jsou zjišťovány hlavně na neošetřovaných stromech v silničních stromořadích, extenzivních sadech a na rozptýlené zeleni.

Jádroviny

JABLOŇ (RF 71–74 BBCH, velikost plodů do 10 mm až průměr plodu do 40 mm)

Střední výskyty **padlí jabloně (Podosphaera leucotricha)** jsou hlášeny z okresů Jeseník (Javorník-Město) a Olomouc (Vilémov).

Ošetření se signalizuje v období sekundárního šíření choroby ve fázi 55 BBCH (zelené poupě) a opakuje se podle potřeby (infekční tlak, intenzita růstu, použitý přípravek) přibližně až do fáze 76 BBCH (plody velikosti vlašského ořechu).

První příznaky **strupovitosti jabloně (Venturia inaequalis)** na listech hlásili 8.6. z okresu Jeseník (Javorník-Město).

Pokud nejsou k dispozici údaje o délce ovlhčení listů, případně zralosti reprodukčních orgánů patogena, lze termín zralosti askospor odhadnout přibližně podle fenofáze hostitele, což bývá obvykle ve fázi 53–54 BBCH (zelená špička až myší ouško). Ošetření je signalizováno po zjištění prvních zralých askospor, nejpozději ve fenofázi 54 BBCH v případě preventivní ochrany nebo při splnění podmínek pro infekci. Další ošetření se odvíjí od povětrnostních podmínek (délka ovlhčení listů), často se využívá ošetření před očekávanými srážkami, ale tak, aby postřik na listech a plodech dokonale zaschl.

Střední výskyt **svilušky ovocné (Panonychus ulmi)** byl zjištěn v okrese Přerov (Penčice).

Výskyt pohyblivých stádií se sleduje v období druhého opadu plodů, fáze 73 BBCH (orientačně v polovině června) a během období počátku až pokročilého zrání, fáze 81 až 85 BBCH (orientačně během srpna až září). Prohlíží se 100 vyvinutých listů (na 10 místech 10 listů z 1 stromu). Pozorování se provádí v intenzivních výsadbách jabloní, ve kterých se nepoužívá biologická ochrana pomocí dravého roztoče *Typhlodromus pyri*. Pozorování se provádí před případným akaricidním ošetřením přednostně u odrůd jabloní vyhledávaných sviluškami. Pomocí mikroskopu nebo lupy se zjistí počet všech pohyblivých stádií.

Ošetření se provede při zjištění 3 a více pohyblivých stádií svilušek v průměru na jeden list.

Až střední výskyty **vlnatky krvavé (Eriosoma lanigerum)** byly zaznamenány v okresech Jeseník (Javorník-Město) a Prostějov (Dětkovice).

Napadení stromů se sleduje jednorázově v době opadu plodů po odkvětu, fáze 71 BBCH (orientačně počátek až polovina června), napadení víceletých větví v období pokročilého zrání až sklizňové zralosti, fáze 85–87 BBCH (orientačně srpen až říjen).

Ošetření se provede při napadení 5 a více % stromů nebo 10 a více % víceletých větví s výskytem kolonií vlnatky krvavé. Do postřiku se doporučuje přidat smáčedlo.

Lokální střední výskyty **mšice jabloňové (Aphis pomi)** zaznamenali v okresech Jeseník (Javorník-Město), Olomouc (Tršice), Prostějov (Němčice nad Hanou) a Šumperk (Mohelnice), a to vesměs na neošetřovaných stromech.

Kontroluje se 100 letorostů (na 5 místech 20 letorostů z 1 stromu) na konci kvetení, fáze 67 BBCH.

Ošetření se provede při napadení 2 a více % letorostů koloniemi mšic, v případě napadení mšicí jabloňovou 10 a více %.

Nálety samců **obaleče jablečného (Cydia pomonella)** do feromonových lapáků většinou poklesly, v okrese Olomouc (Olomouc) ještě zaznamenali střední výskyt.

Přilet samců se sleduje dvakrát týdně od 1.5. do 15.9.

Ošetření se provede vždy přibližně za týden po vyvrcholení letové vlny, pokud trvají vhodné podmínky pro kladení vajíček, tedy pokud večerní teploty ve 21 hodin středoevropského času dosahují alespoň 17 °C.

První výskyt imag **obaleče zimolezového (Adoxophyes orana)** v okrese Jeseník (Javorník-Město) zaznamenali 4.6.

Střední výskyt samců **obaleče jabloňového (Hedya nubiferana)** zaznamenali odchycem do feromonových lapáků v okrese Olomouc (Vilémov), silný v okrese Karviná (Nový Bohumín).

Přilet samců obalečů se sleduje dvakrát týdně od 1.5. do 15.9.

Ošetření se v případě potřeby provádí vždy přibližně za týden po vyvrcholení letové vlny.

Peckoviny

SLIVŮŇ (RF 71–74 BBCH, velikost plodu do 10 až do 40 mm)

První výskyt **puchrovitosti slivoně (Taphrina pruni)** byl nalezený také v okrese Přerov (Osek nad Bečvou), a to 5.6. Ojedinělý střední výskyt hlásí z okresu Jeseník (Javorník-Město).

Fungicidní ochrana se provádí preventivně v období od nalévání pupenů do počátku rašení. V menším rozsahu můžeme odstraňovat infikované plody a větve.

Silný výskyt **mšice slivové (Brachycaudus helichrysi)** zaznamenali na neošetřovaných stromech v okrese Jeseník (Javorník-Město).

Napadení letorostů mšicemi se sleduje v období prvního opadu plodů po odkvětu až zbarvování plodů, fáze 71–81 BBCH (orientačně duben až červenec).

Ošetření se provede při napadení 5 a více % letorostů koloniemi mšic.

Zdá se, že přilety první generace samců **obaleče švestkového (Cydia funebrana)** pomalu končí. Na některých lokalitách v okresech Karviná (Nový Bohumín) a Olomouc (Unčovice) ještě zaznamenali silné výskyty.

Přilet samců se sleduje dvakrát týdně od 1.5. do 15.9.

Ochrana proti současné, tj. první generaci, která působí propad plodů, není obvykle účelná. Pouze v letech s nízkou násadou plodů a velmi vysokou populační hustotou obaleče švestkového je vhodné ji provést, a to po zjištění první výrazné letové vlny. Ošetření se signalizuje v období letu imag letní generace, a to v první třetině letové křivky této generace.

Ochranný zásah je vhodné směřovat proti právě se líhnoucím housenkám, tj. asi týden po vrcholu letové vlny. U raných a poloraných odrůd většinou stačí jedno ošetření. U pozdních odrůd, pokud nadále trvají vysoké přilety samců do feromonových lapáků, se provede druhé ošetření, a to přibližně 10 dnů po prvním.

Silný výskyt housenek **bekyně zlatořitné (*Euproctis chrysorrhoea*)** zaznamenali v okrese Prostějov na slivoňové aleji mezi Vícovem a Stínavou.

Na menších výměřích je vhodné mechanické odstraňování hnízd s housenkami v období přezimování. Ošetření se provádí v době začátku aktivity housenek po přezimování.

TŘEŠEŇ

Silný výskyt housenek **bekyně zlatořitné (*Euproctis chrysorrhoea*)** zaznamenali v okrese Prostějov na třešňové aleji z Mostkovic směrem na Ohrozim.

Možnosti ochrany viz slivoň.

Za oblastní odbor Opava zpracoval: Ing. Jan Sitek